

CONEXIONS El 14 d'abril de 1931

L'Allegoria de la República de José Rovira Mari, el Torçalo, va ser dedicat al Centre Instructiu Republicà i cedí posteriorment a l'Ajuntament de Benifaió.

Fa alguns anys, ja en la democràcia, a l'entrada de l'ajuntament de Benifaió hi havia tres llenços de gran format de José Rovira Marí, el Torçalo, titulats *L'any de la victòria*, la de Franco, del 1939; *El Sagrat Cor de Jesús*, del 1933, un encàrrec de la Cooperativa, i *L'Allegoria de la República*, també del mateix any i dedicat al Centre Instructiu Republicà del poble. Quan els vaig veure, cadascun d'ells tenia una cortina que els preservava de la pols i també de certes susceptibilitats, ja que aquestes s'hi corrien—deixant al descobert un quadre o altre—o no, segons la filiació política del visitant oficial de la casa de la vila.

Anècdotes a banda, el quadre de *L'Allegoria*, el més interessant de tots, connota, a més d'un referent polític, una data històrica important. És un llenç apaïsat, amb colors lluminosos, de factura discreta, però homologable, en què sobre un fons de l'antiga plaça de Castellar, amb l'Ajuntament de València a un costat, hi ha una multitud de manifestants enarborant banderes republicanes, que evoquen la vesprada del 14 d'abril de 1931, quan des del balcó de la casa consistorial, cap a les 4 i mitja, Sifrido Blasco, en un ambient d'eufòria festiva, va proclamar la II República

espanyola, pronunciant un discurs en castellà que acabà amb un “¡Viva la República!” i també amb un “Visca la República!”, perquè no hi mancara la nota de color local.

I aquell “viva”, carregat d'il·lusions i de coratge, es va estendre per molts pobles valencians com un crit de llibertat, com l'inici d'una nova època en què el nou règim anava a ser la panacea de tots els problemes, el remei útil i eficaç a totes les injustícies.

El quadre del Torçalo també palesa aquell estat d'ànim, aquell sentir de tants republicans i republicanes d'aleshores, perquè al centre, però en una pla inferior a la República personificada i a Vicent Blasco Ibàñez, que són a banda i banda, hi ha una família treballadora que encapçala la manifestació de gent anònima. Ell porta un martell a la mà dreta i escolta amatent el seu fill, un xiquet amb un llibre a les mans; just al costat, la seua possible muller du al braç un infant i sosté un pom de taronges.

A l'esquerra del quadre, com ja s'ha dit, hi ha la figura sencera d'una dona cofada amb barret frigi i vestida sumàriament amb la tricolor, és a dir, la imatge de la República, que té als peus un llibre, un compàs, una paleta de pintor, una lira musical i el corn de l'abundàn-

cia, mentre que a la mà dreta sosté un ceptre, i a l'esquerra mostra, trencada, la cadena del seu anterior esclavatge, i un lleó —la figura simbòlica del poder— li llepa dòcil el turmell. A l'altra banda hi ha l'escriptor Vicente Blasco Ibàñez —aleshores ja final, i que tant mitificaren els republicans—, aquest està de perfil, va vestit amb camisa blanca, jaqueta negra, i mira amb un posat digne, pagat de si mateix, absent, un punt imprecís. L'autor de *La barraca* hi és assegut, recolza una mà sobre un llibre i amb l'altra sosté la bandera de València; i també a una altura inferior hi ha una representació de la Justícia, de mig cos, amb l'elm metàl·lic al cap, l'espasa i la balança corresponent. A certa distància, coronant el famós novel·lista, boirosos i una mica desdibuixats en el cel, sobre un núvol gris, senyoregen sobre ell quatre cavalcadures: la Fam, la Mort, la Pesta i la Guerra, els quatre genets de l'Apocalipsi, títol d'una de les seues obres més conegudes, però que, a hores d'ara, amb la perspectiva que ens dóna el temps i els coneixements que tenim sobre l'època republicana, i de la seua trista fi, semblen el senyal, l'indici d'una terrible premonició.

Josep Lozano